

СИОНИ

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.

У Београду 24 Јуна 1875.

Број 22

Изази четири пута
у месецу.

Претплата се шаље уредиштву.
Уредиштво је у богословији

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 еор. на по год, 30 гр.
или 3 еор. на три мес. 15 гр. или 1
еор. и 50 нов.

Год. II.

Допис са урвина града и планине краља Ђурђа.¹⁾

Поштовани г. уреднице „Сиона“.

У вашем уваженом листу, који једино од свију српских листова, по нешто јавља и доноси о нама и нашим стварима, читасмо лане најистинитију и највернију изјаву старосрбијаца на клевете и опадања небраће нам Бугара, њихових чорбација, владика и других турских чибукчија и чочека, као и насртаје појединих шумадинских листова и новина. Тако исто читасмо и неколико дописа о грдним и ужасним насиљама, која непрестано чине над јадном турском рајом, бедним и несретним народом српским у *Старој Србији*, под влашћу великог нам султана, — па узесмо перо, као заступници целог краја тако зване некада жупе и града „*Кецког*“, чувеног још у време краља срп. Стефана Војислава, а постојбине светог српског краља Јована Владимира, узесмо, велимо, перо, да као и пеуки наведемо међу млогим и грдним бугарским насиљама само два три најмања и незнатнија, те да видите колики а

¹⁾ Обраћамо пажњу наших читаоца на овај допис, који је по својој садржини интересантан и грозан, по за који ово уредиштво неодговара. Ур.

и какви разбојници и неваљалци живе међу нама, јер превазилазе и све турске кесеџије и качаке дишпараслије и остале зликовце и крвопије нашег народа, мучитеље и упропаститеље његове. Али пре нег што ове догађаје споменемо, хоћемо да кажемо коју о овом вама непознатом и у најчемернијем и жалоснијем стању српског краја, сада тако званом *Голом брду*, а старинској „*Кецкој жуџи*“, и сада још у српском народу тако званом „*Кецкарима и Улуфима*“; јер знамо да ви у добру често заборављате на нас јадне и несретне вашу браћу. Крај је нам са три, па и са три и по, стране опкољен густом громилом туђинског, и то мухамеданског, шкипитарског народа, који не зна српски, и који је најдивљи и најсуровији од свију најдивљијих и варварскијих народа на божијем свету.

Предео је наш троугао, обрнут горњим оштрим углом северу ниже Дибре, па се спушта левом обалом Дримовом до извора овог из оридског језера и западном обалом језеровом више од пола његове средине до изнад села *Рајчице*; ово му је источна међа, дугачка је преко 24 часа хода и граничи се само у пола са српским народом, живећим са источне обале оридског језера и десне обале Дримове. Одавде повукав бразду право југо-западу до извора речице *Домуз-потока* и *Лањаче* па до излива ове последње у *Рабу* и овом до испод села *Бабја*, где се *Лањача* улева у Рабу пуних 16 ч. хода међећи се све самим мухамеданцима Арнаутима. Од улева речице *Лањаче* у Рабу па пошав горе северо-истоку њеном извору, *маршонашким* планинама до истока реке *Витице*, па овом до њепа улева у *Дрим* ниже Дибре спрам села *Блата* за својих 18 часова хода, међећи се све такође самим мухамеданским арнаутским најдивљијим и најужаснијим разбојничким племеном. Па кад би и у овом омеђеном, врло високом и оштром троуглу српскога предела били све Срби православни, то би било у сто добрих часа, али и у сред овог троугла, нерачунајући околне $3\frac{1}{2}$ стране, изшарано је и измешано становништво, да Срби православни једва одржавају надмоћ-

 вности над мухамеданством, као што ће се мало ниже видети. Почев од речице *Горице*, која се више Дибре за пола часа улева у Дрим, па идући све до северне и северозападне обале оридског језера, за својих 12 и више часова хода од севера право к' југу, пружа се највиша, у овој српској покрајини тако звана „*краљ Бурађ и планина*“, која овај предео разсеца на двоје. На његовим јужним окрајцима и најузвишенијим главицама стоје још и данас огромне и силне урвине од огромног бив. града и престонице краља српског *Бурђа*, а са оне стране Дрима и још и данас цео град *Паиратња*, престоница срп. краља Стефана Војислава, или Доброслава, прађеда краља *Бурђа*. Цео је предео овај кршевит, го првени камен, са којег је мало даље западу други предео у елбасанској нахији *Черменика*. Он је начичкан међ многима још овим високим и врло врлетним, као главним планинама, које се по њему пружају и које се зову: *Јабланица*, *Луковица (Лауковица)*, *Дреночка-Дреница*, *Модричка (Модриз)* *Марков дуб*, *Черменика* на западу у елбасанској нахији, *Мартонеш*, *Мали Брат*, *Билча*, *Горица*, *Кецак*, *Црвене Стене*, *Вишарица*, *Голобрдо*, *Бучањ*, *Богшић*, *Кут*, *Ружа*, *Свети Спас*, *Требиштица*, *Вишња* и *Шумадија* или *Шума* и многе друге.

Овај предео просецају многе речице и потоци, које теку са западне, источне, или североисточне стране *краљ Бурађ и планине*, као вододелне врсте. Од ових ћемо само ово неколико напоменути, као нешто мало знатнијих и то: *Модрич (Модрица)*, *Дреношца (Дреница)*, *Требиштица*, *Себештица*, *Јабланица*, *Бискушица*, *Краљ Бурђевица* или *Бурђевица*, *Кецкарица*, *Клењека*, *Белица*, *Горица*, *Билчица*, *Окушница*, *Шумица*, *Вишња*, и друге улевајуће се у Дрим; а *Детемница*, *Лангазица*, *Спасица*, *Домуз-поток*, *Лаковица*, *Ружица*, *Стебљица* или *Стабљица*, *Радолишка*, *Чемерница* и друге у Рабу.

У простору ове покрајине српске и то у једној паланци и у 43 села живе у 2841 кући православни Срби; у 210 кућа православни Власи; свега дакле 3051 кућа православних;

у 1311 кућа живе Срби мухамеданци, у 1060 кућа мухамеданци Арнаути, и у 250 кућа мухамеданци османлије: свега мухамеданаца све три народности 2641 кућа. Цео овај предео од врха севера па до северних обала оридског језера од непамтивека па до пре 13 година био је нахија дибарска, а од тог доба од Јабланице па до поменуте северне обале оридског језера, за 7 часова хода, подпао је под нахију оридску, као и предео *горња* и *долња Дебрца* са десне стране Дрима и један део бивше *жуије Папратње*; јер је од оридске нахије у *Ресину* за се основан кајмакамаук или пашалук. Од северне обале оридског језера, његовом западном обалом до изнад села Рајчице, подпадао је овај крај, час под Дибарску, а час под Елбасанску, а сад је под Елбасанском.

Места су у овој српској покрајни: паланка *Струга* на северној обали језерој са 1000 српских, 250 потуричких и 250 османлиских турских кућа, са једном црквом, неколико џамија, и остатцима старог српског зиданог на Дриму моста и другим многим знатностима. У самој струци излива се из језера Дрим, протиче кроз њу и дели се на два једнака дела: источни или турски и нешто мало српски, и на западни, или српски, у којем су насељени све сами пресељени Срби из Босне и Херцеговине у време турског цара Солимана, нападача на Беч. Поменута 43 села ова су: *Каљишта* на северозападној обали језера са 70 кућа српских и манастиром „*шта пречиста*“ или *мала госпођа*; *Родохођа* са 70 к. срп. *Лин* са 55 с. *Рајчица* 150 кућа; *Чучуквалија* са 30 с. *Фргово* 70 арн. 10 с. *Радашишти* 60 а. *Заградчани* 30 а. *Врањишта* 80 с. *Д. Белица* 150. *Влаха*; *Г. Белица* 60 Вл. *Октиса* 180 с. *Вишиња* 60 с; *Вевчани* 400 с, са неколико цркава, које имају и звона; *Подгорица* 50 с. 20 п. *Лабуништа* 100 с; *Боровац* 38 с. 23 п; *Глобочица* 40 с; *Велешта* 100 а. 30 п. *Јабланица* 150 с, 30 п. *Бискуштица* 70 с. Више ње су развалине помињатог краља *Бурђа града*, а ниже њега

огромне развалине од цркава, манастира и конака бивших српских архијепископа пре св. Саве, са којих се тако прозвало и цело село ово и цела околина његова, са кога се и каже и кад се у село и у околину иде: „ходим у Бискупштина.“ *Бешио* 40 с; *Нерези* 50 с; *Дренок* 30 п. *Требишта* 40 п. 20 а. *Модрич* 80 с; *Ваца* 20 с; 40 п. *Стебљево* 230 п. 40 с; *Клење* 100 с. 50 п. *Себишта* 150 п. 40 а. *Бинац* или *Гиновац* 60 с. 50 п. 30 а. *Зубчан* (*Заубчан*) 70 п. *Летен* 100 п. 60 а. *Миреш* 40 а. 15 с. *Горица* 40 а. 10 п. 4 с. *Хумеш* 50 а. 2 с. *Окешан* 40 а. *Жуцанче* 80 а. 3 с. *Забратчан* 40 а. п. с. *Грке* 30 а. 20 п. 5 с. *Годивља* 90 а. 40 п. 13 с. *Бутећ* 40 а. 38 п. и 13 с. *Кут* 40 а.

Како су турци са својим властима а и појединим разбојницима на силу Бога навалили да из овог краја изтисну и у њему униште српство, ево вам најочигледнијег доказа. У целој елбасанској нахији нема сада не само ни једног православног Србина, него ни Србина; а у споменику манастира св. Јована Владимира краља Срп. којег су 22 Маја 1015 год. на превари у саборној преспанској цркви убили Бугари, као свога зета и рођака, још од 1810 године па на овамо нема села у целој елбасанској нахији и већем делу *Арнаут Београдске*, из којег неби било не само уписаних православних приложника, него и Срба, са чистим српским именима као: Богдан, Рашко, Петруш, Ивашко, Братослав, Миреш, Велислав, Дмитрашко, Иваниш, Милорад, Миливој, Милош и т. д. Сад туда свуда нема ни душе српске а камоли православне.

1863 год. нека два Арнаутина разбојника затворе се по наговору турских власти у једну потуричку кућу у селу *Горици* спрам Дибре, па да би турске власти утаманиле ту 240 срп. кућа (што су са леве обале дримове) они под именом да бију ова два затвореника, напоре топове у сред бела дана, пред свом хришћанском Европом, а у Европи, и сво село ни криво ни

дужно сбришу с лица земље, а на његовом месту и опустелим кућама настане се Арнаути; а Срби свију полова и узраста, који осташе живи, разбегоше се којекуда.

Но нису само власти турске уништавале и не уништавају само оне Српство, него од доба постанка бугарске екзархије, бугарске владике и друге бугарске протуве још га више и од турака уништавају и утамањују, што ће поштовани читаоци „Сиона,“ а и сво српство и цео свет видити из два три најслабија и незнатнија догађаја, по којима се може закључити и дознати каквих још има већих и замашнијих, и од коликог су значаја за уништење српства и православља.

Неколико пута власти турске приморавале су Србе оридске епархије да се поднишу под екзархију бугарску. Од ових свију насиља и нагањања најчувеније је било оно 1872 год. кад искупише у Орид сва села и питаше их шта су они: *Бугари или Грци?* Сељаци одговорише: *„Ми сме раја царева, а цар знаје побоље от нас шта смо. Он знаје на Косово от којег је прехватија царсто.“* Кад турци видише, ди им ујдурма непомаже, онда почеше претњама изнуђавати да кажу: или су Грци или Бугари; па кад ови преплашени рекоше, да су *Славени*, Турци као разјарени лафови рекоше; *„и! такав минлет неје се ни чул ни видел у царска земља! Бугари вије бре или Грци“?* Престрављених 11 околних села рекоше да су Грци, а Турци заковрнуше: *„каки Грци пејзевенци те бре,? Зборувајте грчки? Аврадиниситим морије (данашње краљевство грчка) дин душмани бре!“* Ни један не зна ни речи грчке, па престрављени рекоше да су Бугари, а остали сви викнуше: *„Мије сме царска раја а за Грци и Бугари ич немамо абер“.*

Пошто је се ово насиље и унижење за српство и комендија и сколоводија свршила, Турци добаве, по наговору екзарха, велешког цинцарина, а побугарицу владик у старца Генадија и наместе за у Орид за бугарског владик у. За овог Генадија доста је само ово да се напомене: да је први од

свију грчких владика, кад је и екзарх Филипопољски, Ловчански, Трновски и други, не само побугарио се, него још унизио и оскрнавио не само православље него и у онште хришћанство, ступив у погодбе са Велешанцима. Он је се погађао и за своје службе, и аријерејске благослове, и чинодјејства, и свештенодјејства као сваки цинцарин и чивутин. Управо рећи он је први, од кад је хришћанство, оскрнавио ово, спустивши га на тачку трампе, цинцарске и циганске трговине и куповине, те је служио . . . побугареним Велешанцима за 5. 4. 3. 2. па и за 1½ хиљаду гроша месечне плате!

Кад га већ турске власти наместе у Ориду и он почне не само гонити патријаршијског владика, него још и преко воље народне мешати се у црквене власти, поставив у свакој цркви по два турска чауша (наредника), који су од Косова први пут из православних српских цркава продавали свеће и скупљали новце са тасова; — народ се дигне да овог самозванца убије и истера из своје средине. Турци видево то прикупе војску, и кад виде да ће бити зло, једне ноћи украду кроз прозоре горњег боја овог разархијенископа цинцарина Генадија и однесу га у Орид.

Пре него што су Турци извели ноћу и украли на у Битољ однели бугарског владика Генадија да га раздражена светиња неби убила, они су насилно — с војницима прогнали били патријарско-Оридског митрополита Мелентија. Но овај у место да по налогу турском иде у Цариград, оде у м-р св. Наума. Околни Срби сакупе 300 душа Арнаута и митрополит им плати да га чувају, да га не би из потаје убиле турске власти, које су га позивале у Орид док још нису украли Генадија, по куда он нехте њи. Кад су Турци ноћу одвели Генадија у Битољ, сакупљени Срби сутра дан цео су дан били на окупу око конака, чекајући да изађе Генадије бугарски владика, па да га убију. Чекали су узалуд, јер кад по подне са турским *сејменима* уђоше у конак бивши њихова митрополита Мелентија (који је Генадије са Турцима од овог

отео), али у конаку не беше никога. Собе су све биле закључане изнутра и само је један прозор на горњем боју био отворен, кроз који су Турци снели Генадија.

Чим је удаљен Генадије, 400 турских коњаника и топџија и 500 пешака било је послато из Битоља, да народ бију и побију. Кад су дошли у Орид, све је се разишло и утишало, јер је нестало Генадија, кога су гонили. Ова војска окрене манастиру св. Наума, захтевајући да им се затворени Грчко-Оридски митроп. Мелентије преда. Овога бајаги нису пуштали затворени у манастир Арнаути, који су аскеру царском претили, да ће из ћелија манастирских дотле се борити, докле један од њих траје и да ће њихови околни рођаци, и кад ови у манастиру изгину, осветити их. Турци као лукава свака зверад држаху 6 недеља опседнут манастир, па им је дошла заповес да опсаду дигну, те је тако и дигну.

Кад је овако ствар легла и већ овај антихрист Натанаило дошао, то пре неколико месеци, једне ноћи у један мах букне пламен око овог манастира св. Наума! Пожар је трајао 3 дана и 3 ноћи, негледајући што је околни слегавши се српски народ бранио задужбину још свога краља Михаила, сина краља Бодина. Белије све изгореше, манастир опаљен, сасвим осиромашно и скоро опустео. Ово је недело учинио антихрист Натанаило са турским властима, јер га калуђери св. Наума на неколико дана пре овог пожара последњи пут одагнаше од манастира, неосврћући се на његова силна и многа лажљива обећања, те и непризнаше бугарску екзаркију.

Сада Натанаило лажући обећава сву, тако рећи, руску царевину и бугарску будућу империју, као и то да ће подићи и накитити светог Наума, само да га са екзарком признају. Али калуђери св. Наума — знајући да су Срби и да је св. Наум задужбина српских краљева, — и неосврћу се на то. Нека Бог сачува Боровачку и друге цркве од судбе св. Наума, јер се Натанаило неће оканути, док је или непотурчи или не спали.

Кад су видели да овако не иде, пошљу у Орид за вла-
 дикау далеочувеног бив. сеиза и чибукију турског, а руског
 питомца *Натанајила*. Овај чим је дошао, почео је испочетка
 само путовати по епархији, издајући се свуда да је час
 Србин, а час опет Рус. Њега су помагали у овом путу и с'
 њим заједно до неке путовали некакав Бугарин, који је у
 Русији чиновник и Рус Будиловић, који је отишао преко
 Призрена у Србију, а био је препоручен Битољским руским
 конзулом, да све ове крајеве побугари. Народ је само тр-
 пно Натанајила, држећи да је одиста Рус и да га је сам
 цар руски послао да ослободи ову јадну рају, као што он
 непрестано и говори да ће је за најкраће време ослободити.
 Тако, пошто се он смести у Ориду, оде и онај Бугарин и
 Рус из Русије, а Натанајило почне мутити не само по својој
 епархији, него и по околним: Дибарској, Кичевској и Битољској,
 дозивајући у села оридске, битољске и приленске нахије разне
 људе и калуђере из дибарске епархије, о чему ће мо навести
 у другом допису. Он у исто време прокрстари сву епархију
 оридску па евога и у наш предео о великој Госпођи 1874
 год. где дође заједно са својим чибукијама. Особито је се
 радо задржавао по селима у којима мешовито живе Срби и
 турци, јер помоћу ових последњих нагања Србе да признају
 екзархију. Тако дошав у село *Лабунште*, и виде да га Срби
 не примају, отиде *хоци* и са овим шурујући углаве оваку
 ствар: „ко непризнаје екзархију он треба да је турчин, јер
 је то Србин, *одметник и диндушманин царев*.“ Хоца ово једва
 дочека, па одреде и место где ће се Срби учити турској вери
 и језику. Турци одиста почну градити школу са 150 дук. ц.
 које им је дао Натанајило. Срби се дигну са виком, а помог-
 нути пријатељима потурицама: „ни незнајеме ни за бугаре
 ни владика њихов, ни за хоцу, ми смо раја царева!“ те поруше
 сву грађевину најгорег звера православног оридско-бугарског
 владике Натанајила.

Кад ово чује Натанајило, а он поцепан сав свој тевтер, у

ком је својеручно, заједно са својим чибукуцијама, изподписивао Лабуништанце, као да ови признају екзархију и моле ју да их прими, још и изпотврђивао лажним печатима, којих има и увек уза се носи по 4—5 целих гужви; ово је учинио што су се Лабуништани били кренули, чувши за ову лаж и подметање им, да га туже власти.

Одавде се крене на дође у очи мале Госпође у Боровац. У овоме је већ имао једну побугарицу вашег београдског богослова попа Анастаса, који је преклане као поп свршио београдску богословију о вашем трошку и зноју и још отуда, као и сви бугарски ђаци а ваши питомци, стојао у свези са бугарским екзархисаџима и турским властима, извештавајући их о свему шта се и како тамо у вас ради. У вече, у очи Госпође владика седели, попише опет све Боровчане у свој тевтер и направи, као и у Лабуништу, и лажну молбу, на коју је подписао Боровчане и ударио оне лажне печате, као да траже да их прими екзарх под своју власт. Он је обећавао, као и свуда, да ће да им изучи и издржава сву децу оба пола, да ће их кроз неколико месеци ослободити, да ће постати бугарска царевина од црног до јадранског мора и од Венеције и Пеште па до Солуна, над којом ће владати потомак Шишмана, који сада живи у Влашкој, има много новаца, и ја вама, вели овај, раздајем његове новце; он ће ослободити и бугаре у Бесарабији, који пиште у јарму руском и не даду им пећи комовачу, ни садити дуван, и шта још није лагао само да признају екзархију. Поп Настас је проглашен за економа (проту) целог овог краја, и ако он подињада под три владике: Дибарског, Елбасанског и грчко-Оридског а не Бугарско-Оридског. Боровчани не само да не послушаше Натанајла, него сутра дан не пустише га ни у цркву, коју су и ако малу али красну и дивну пре неколико година подигли својим трудом и трошком. Тада Натанајил заповедаше да јој се врата секирама развале. Боровчани стану да бране своју цркву и богомољу, па кад Натанајил виде,

 да се нико не само не уклања с пута изпред секире зама-
 путе у његовим архијереским рукама, да обије врата, него
 да га оће још и да бију, па и убију, кад виде, да само преко
 мртвих Боровчана може ући у њиву богомољу, и оскврнавати
 је својим јеретичким, разбојничким и најноганијим рукама,
 он узјаха коња па са попом Анастасом и његовом родбином
 ходе носити литију по ових њивама, говорећи за сваку ка-
 зану му да није њихова: „*Петропајте си пот те туреки —*
те њивишча — та“ т. је. не газите по тим турским т. је. српским
 њивама! „*да си заврзат чалми те погани те ицета — та то*
је прокљати Србите“. Вратив се у село сабрао је био поту-
 рице и говорио им, да харају, убијају ове невернике т. је.
 Србе, јер су диндушмани цару и властима и даће их он за-
 најкраће време све прогнати у Азију и Цариград. Натанајил
 је одиста и писао и великом везиру, и руском конзулу и
 екзарху, како овамо ствари стоје, и да све ово треба иско-
 репити мачем и огњем... Но ово још није ништа, сад тек
 иде што је најгоре и најдрње. У Лабуништу, Октисима, Бо-
 ровцу и другим местима још је и којекако, јер је наша народ-
 ност надмоћнија над туђом, но Натанајило је се прославио и
 прославиће се у историји хришћанства и својим утамањивањем
 овог краја преко..... мухамеданаца! Сашуровав са мухаме-
 данцима што је имао по поменутих и млогим не напоменутих
 ободним селима оридске епархије, он је, по свом обичају, мамио
 људе и свештенике из дибарске и елбасанске епархије, па кад
 му ови не дођоше, он онда додрави потурица из села тих епархија
 и с' њима углави што углави, а шта је углавио сад ће те
 видети.

Као што смо навели, у Себишту су сада све саме поту-
 рице и Арнаути, а ако и има који србин они су и у овом,
 као и у другим селима, и као што је 30 села *Чватара* у елба-
 санској нахији, тако звани *тајни хришћани*. Наша браћа Шу-
 мадинци немају ни појма о томе, шта су то тајни хришћани.
 Ми хоћемо и ово да кажемо, па нека нам се опрости што

WSMONI овако дуги. Тајни су хришћани они православни Срби и Арнаути, који тајно и у развалинама подземним обично под потурченим црквама, а сада џамијама, врше православне обреде, док једни се горе налазе у џамијама, као бајаги клањања богомоље ради. Они издржавају хоће, надевају својој деци и турска имена, као турци служе у војсци, по један им укућанин, и то редом, и на сами велики петак пред турцима мрси. У години дана по један им дође елбасански владика, или кога он пошаље, те све што је те године помрло опоја; што је се узело-венча; што је рођено-крсти; што је за причешће,-причести; што је за благослов,-благослови; што је за проклетство,-прокуне; што је за службе-одслужи им; што је за масла,-одмаслаим; што је за молитву,-одмолитва им и т. д. Ето, то су вам и такви тајни хришћани.

У Себишту, Ђиновцу и другим изменаним селима и у којим је више мухамеданаца много је тајних православних; али у Стебљеву, и ако има седам и више пута више мухамеданаца од православних Срба, опет оно 40 срп. кућа јавно исповеда своју веру у пркос толикој сили, толиким насиљама од стране власти а од појединих зликоваца турака нема ни краја ни почетка, само да се православље у овом селу угаси. Њега за сада обдржава стари, јадни и чемерни поп *Анђел*, чиста и света душа, човек, ком су сваке године не само чинили зликовци свакојака и најгаднија и најружнија насиља над чељаћу и укућанима, на кога су сваке године од ово 45 год. и више по неколико пута из заседа нападали, пуцали нањ, па га никад не потрефљали, ребра му, леђа и кукове изломиле, него који је, мимо свега тога, за ови 45 и више година па до данас платио саме..... зубарине („Дип-пара“) зликовцима и разбојницима 165.846 гр. или 3129 дук. и 9 гр. Он је ове одкупе и глобе увек одплаћивао помоћу околних Срба. Кад му и овако ништа немогаху, убити га немогаху, што га олово не бије; бојем га убити немогаху, што је јак, па преболе; глобама га отерати немогаху, што га околно

 српство помаже; онда му пре пет година потурчише средњег сина, и ово га скоро сасвим утамани. Све што је могуће било чинити једном човеку да избави или и.... убије свог сина, садању потурицу, оста у залуд. Поп Анђел, овај живи светац, коме никакве спољности не доскочише, подгризан унутрашњошћу губи се и пропада, па кад пропадне, ходе и српство и православље за навек у овом селу, које је са свију страна осим источне опкољено све самим турским селима, и које је крајње и последње југозападно српско село у овој покрајини. Поп Анђел сваки дан гледа своим очима пропаст православља и српства у овом крају, јер је у Стебљеву пре 90 год. било само 20 потуричких кућа, а 300 срп. православних. Од тог доба до данас је остало само 40 срп. православних, а остало је се изтурчило, па и овај број одржава се насељењем околних тајних православних, јер је овде и праствара црква, и ако у средини садањих потурица, и поп Анђел, који, и ако на грчком језику, али непрестано најуредније, најтачније и најсавесније попује. Он је довео и једног учитеља, дете од 14 год. из Јабланице, који учи децу читати и писати, и кога су овдашње потурице свакојако злостављале и насилевале, тобож, што је „јабанџија“ (странац) а не овдашњи. Камен би проплакао, кад види све ово у Стебљеву, кад види стара измучена и изнемогла и духом и телом попа Анђела, нејака учитеља, који децу учи само прекрстити се, молити се Богу и понешто писати, који види ово стање, овај јад и чемер, ове муке и насиља, ове глобе и скврњавањења, каквих нигде у свету нема, у тога би да је од челика срце препуело; али у одљуда Натанајила не. И овоме позавиди антихрист Натанајил владика Бугарски, па подговори потурице, да или православне нагнају у џамије или под екзарха. Чим он оде из Боровца онако љут и срдит, и како оне потурице, које к њему долажаху одоше у Стебљево, а поп му Анђел не дође, и чим ухватише прилику, кад је један сиромашак стебљевски Стојан Церка отишао са нејачким синовима на појату (стан, обор

где је стока), оставив дома дивну и прекрасну ћерку са стрином
 ове, навали 30—40 турака, да ову на силу одведу и потурче.
 Ова је се, заједно са својом стрином, бранила и у одбрани убију
 једног турчина, а остали је извуку из куће напоље. Девојка се
 некако отме и побегне у прву воденицу на реци *Ружици* и у
 овој изнутра подупре собом врата. Турци су споља гурали
 врата, а она изнутра подупирала и толико је јака била да
 неколико турака није могло да врата помакне и њу одгурну.
 Насилни младожења турчин, кад то виде, и да се сељани
 дозивају, потегне из оба пиштоља, те кроз врата убије девојку,
 а стрина њена споља опет убије њега. Овако се ова ствар
 сврши, и српска свештена историја нека забележи још једно
 име своје великомученице и поборнице, којој кажу да је име
Дивна, (*Дафина*.) Чим разберемо од надлежних за право име,
 јавићемо вам. Натанајило нека је и овог пута проклет, нека
 сакруши живи Господ највећег утаманиоца и уништитеља
 православља и српства.

Ми рекосмо да се у Стебљево насељавају тајни правосла-
 вни из околних села због цркве и попа Анђела, и то они који
 су имућнији, па тако су се доселила два брата *Стојан* и *Риста*
 са старим оцем и сестром девојком, из *Себишта* у Стебљево.
 По одласку Натанајиловом из Боровца, а кад су ова два брата
 отишла на рад, оданде из села (Стебљева) удари чета турака
 и одвуку на сиду сестру ова два брата тако звану *Грозду* или
Гроздану, којој је крштено име Гина. Ово је било пред Митров-
 дан 1874 год. Браћа су се тужила и после два месеца дана,
 по настојавању митрополита Дибарског Г. Антима и по њего-
 вом захтеву, буде саочење у Дибарском меџлизу браће са тобож
 забуљеном сестром, која је на питање Меџлиза и Владике одго-
 ворила, да је нису силом отели, да она хоће да је туркиња
 и т. д. Млађи брат *Риста* почне сумњати да је изведена була
 сестра му, а знајући да турци овако чине обмане, извев какву
 забуљењу буду у место отете, која говори онако, како само була
 може говорити и како турци хоће..... у један мах и у сред

Мецлиза... подере закривало с лица ове, и... доиста, у место сестре, види подметнуту буду! Мецлиз сав ђипи и на основу корана, што су турске жене не прикосновене, окује оба брата и баци у тавницу Дибарску. Браћа су у Мецлизу исповала турке, и после неког доба прокопају тавницу и побегну. Одавде оду право у Стебљево и лицем на бајрам турски, кад су турци клањали у цамији, насрну на кућу насилног зета турчина, вежу у њој све што је одрасније мушко и женско било, па сестру узму и одведу у Солун. У Солуну телеграфишу њеном заручнику у Влашку, и овај одма дође. Међу тим из Дибра оде тужба у Солун, да су они као бајаги отели туркињу, а у исто доба дођу Стебљевски турци у Солун са насилним младожењом-турчином. Шест недеља је трајало мучење и злостављање од стране турака и власти Грозде: и она је као права српкиња и јунак над јунацима, слава јој и хвала, јавно и у очи наши и мецлизу говорила: да је српкиња, да је на силу отета, и да има свога заручника. Турци немадну куд, пусте је, заручник је узме, венча и одведе у Влашку. Али из Дибре дође судско решење, у коме се Риста и Стојан захтевају као разбојници и паликуће, као убице и лопови; а ово је све турска ујдурма. Турци као Турци, пошљу их оковане у Дибру; у овој су обоица у највећим и најгрознијим мукама до скоро лежали; па једног од њи двојице отроваше турци, т. ј. Ристу, а Стојана ће ово дана или отровати или обесити. Ево ти Натанајило зликовце, извргу људски, и антихристе, проклетниче и јудо изкаријотски још једне жртве, пак се насити! Српска свештена историја умеће твоје име забележити где треба, српство, ако те дочена кад год, умеће твоја архијерејска недела достојно наградити.

Пошто је се Натанајило помоћу турских власти, руса Будиловића и оног бугарина чиновника руског утврдио у Ориду, и ако је испочетка као лисац само проповедао и обећавао ослобођење и постанак бугарске царевине, он онда окрене други лист и у самом Ориду. У овоме не само да је одузео петрахиље (парохије) свима свештеницима, које су владике патријархове запоиле, него их је истерао из црква, калуђере из манастира, а само није могао из светог Наума, проклео их и одвојио од цркве. По овоме забранио је славе

и крсна имена, проклео свакога који се зове Србином, одлучио од цркве као : и *Наума, Жуванчу, Христу, Минчу, Константина Стефановића* и многе друге. А одлучити од цркве и јавно у цркви проклетети кога, значи подпунце одвојити га од целог света. Овоме нико несме рећи „ни помози Бог“, нико се несме с њим срести, нико запитати, трговати и т. д. У исто је време поставио за проту попа Василија, за старца (саветника меџличара) Анђела Грбче шећерџију, Анђела Јањева касапина, београдског једног памуклијаша и друге неке. Осим овог одузео је и гробља и све, па ако коме умре члан породице, а ова не признаје екзарха и Натанајила, не само ни у једно гробље, него и нигде мртваца не смеју сахранити, док умрлог родбина не признаде екзарха. Турски стражари чувају кућу умрлог и гробља, да га неби крадом погребли. Од 50—60 случајева само ћемо овај један о овом навести, као најбогатијег, најзнатнијег и најчувенијег лица. Трговцу Кости Маргариту умре девојчица од 15 год. тело јој је лежало 4 дана, Натанајило га је чувао са турским војницима да га не саране непризнав екзарха. Коста је потрошио преко 2.000 гр. за саме телеграме у Цариград, жалећи се патријарху, великој цркви и великом везиру, па удовлестворења никаква, и он је морао усмрдео трун своје 15 год. ћери, под стражом турски заптија, натоварити на чамац и одвести у манастир св. Наума те га тамо погребсти. Стража је пратила тело, да га овај неби уконоа гдегод на обали језера. Ево ти антихристе Натанајило још једног твог не нехристијанског, него и не мухамеданског и незнабожачког дела, па се огледај у њему разбојнице и одљуде, јер и турци мртве хришћане, и ако у ђубрету каквом, али свакојако ма где затрпавају. Чекај одљуде и звере, неће дуго проћи, а твоја ће лешина као што сада кужи и скврнави човечанство и род људски, скоро заударати целом свету и овај ће те проклињати од сада па до амина века.

Од велике туге, од велике несреће, јада и чемера већ више и неможемо, јер ово су најмањи и најнезнатнији догађаји, остављајући оне веће и ужасније и ненапоменуте, само свет и туђини да не сазнаду нашу униженост, наш јад и чемер, нашу бруку и невољу.

Следују потписи.

Издаје и уређује проф. богослов. архим. **Нестор.**